

טלפון ומכשיר לתיקורת-פנים. במהלך הראיון לא שמתי לב לשום סודות-מדינה שעברו דרך החדר.

בתוקף תפקידו, שני אינו נוטה לפתוח את ליבו, לא בכל מה שנוגע לתפקיד ולא בכל מה שנוגע לעצמו. הוא איש חיל-המדיעין ומתנהג בסודיות, אם כי עושה זאת בחן ובסימפוטיות.

הוא לא נתן בראיון תשובות לנושאים חשובים, המטרידים בשבועות האחרונים את הציבור בארץ. המודע לענייני-הצנזורה. הוא לא השיב ברורות מדוע אי-אפשר היה לפרסם בארץ דברים מסויימים, למרות שעתונאים ישראלים ידעו את אותם הדברים שידעו עיתונאי-חוץ. אבל אלה יכלו לפרסם בחוץ, והאחרים יכלו רק להעתיק מהם.

גם בנוגע לכל מה שקורה בעיתוני ירושלים המזרחית נתן שני תשובות מעור-פלות, ואמר שטענותיהם של עורכיהם, המספרים כי הצנזורה לגביהם חמורה במיוחד, אינן נכונות בהכרח, וכי קורה לעיתים מעט-טוב בלבד שבדברים המתפרסמים בעיתונות הערבית נאסרים לפרסום בעיתונות הערבית בירושלים המזרחית.

בידי כל העורכים של עיתונים אלה נמצאים תיקים עבים, ובהם דוגמות רבות-מספור של מיקרים כאלה, שבהם פורסמו דברים בארץ, וכשרצו להעתיק אותם ולפרסמם בעיתונות הערבית - הם נפטלו על-ידי הצנזורה.

שני עצמו אומר שיש סתירה מהותית בין קיומה של מדינה דמוקרטית לבין קיומה של צנזורה צבאית. אבל לדבריו, מצליחה הצנזורה בישראל להישאר שפויה, ולשמור גם על חופש-העיתונות וגם על ביטחון-המדינה, ואי-פירסום דברים העלולים לפגוע בה.

ישראל מיוחדת בקיום הצנזורה. במרבית מדינות-המערב המוסד הזה אינו קיים. הוא גם נראה לעיתים קרובות מיותר בעידן הטכנולוגיה המתקדמת, כשלוויינים מצלמים מים ומגדילים כל מטר מרובע שעל הקרקע, וכשגופים שונים, וביניהם מדינות, מחזיקים

בידיהם אמצעים טכניים משוכללים ביותר, המאפשרים ציוד מדוייק לשיחות בחדרי-חדרים, ובוודאי ציוד למכשירי-טלפון או למכשירי-קשר, ואמצעים טכנולוגיים משוכללים לליים המאפשרים צילום מדוייק. יתכן שנושא קיומה של הצנזורה לא נבדק באופן יסודי לאור כל הדברים האלה.

אין קשר, אגב, בין הצנזורה הזו לבין מה שמכונה בפי העם "צנזורה", והיא בעצם הוועדה לביקורת סרטים ומחזות.

● מדוע יש צורך בצנזורה?

אפשר לתת לשאלה הזאת תשובה פשוטה, פורמאלית, האומרת שיש בישראל חוק, ובהתאם לחוק יש צנזורה. אבל זה לא כך. כל מי שהיו בישראל, מהיום שהמדינה קמה, מבין די טוב, שלמרות הדמוקרטיה ובגלל הדמוקרטיה, מדינה הרוצה לשמור על עצמה והנמצאת במילחמה עם מיספר מדינות, זקוקה עדיין לצנזורה.

● גם בעידן הלוויינים של היום יש צורך בצנזורה? הרי לוויין יכול לצלם כל מטר מרובע שעל הקרקע, ולהגדיל

אותו, ואפשר לדעת בריוק מה יש בכל מקום ומקום.

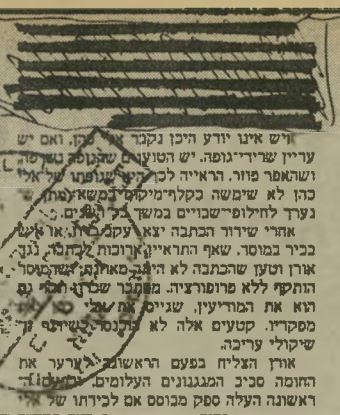
זה נכון, אבל אפשר לתאר שיש דברים ביטחוניים של מדינות שלא נמצאים רק כמה שלוויינים יכולים לראות, אם רואים וכותבים, אז מידע שנמצא בחדרי-חדרים, או בכספות, או במגירות, או במוחות של אנשים - כשהדברים האלה נודעים, מודיעין של אויב יכול לעשות בהם שימוש, וזה מכאי נזק לביטחון המדינה.

● מה היא צנזורה?

כך, ותחיל אורן לצלם כתבה עליו שבו, הוא התחיל לערוך את התחקיר, עם חלק מן הכתבה, או גם נפגש ויצר עם מי שמתו של אלי כהן, בגלל סיבות הקשורות בטלוויזיה, לא סיים אורן את כתבה, והיא לא שודרה.

המשיך את משימתו. הוא ערך תחקיר שארך חודשים ימים, כמהלכם הגיש שאלות למסורתי-הביטחון לעזרה, לחומר, ולכל הבקשות נקחו, את כל החומר אסף גם את התמונות שראו בכתבה של שנה גר ובלה אלי כהן בדרום השני אורן בעצמו. הוא שלח קובצי שלו לכתובות מדוייקות, שאליו היה לי כהן, וביקש שיעלו עברו את ה

כך עבר מסע מורטעצנים עד שהגיע ארם המקור, ובו צילום-טלוויזיה נדיר כהן תלוי בכיסר כמשקל ועל גופו "רעתי שהיתה שם טלוויזיה", סיפר אורן, ותי עם חברת ויזיוו, שצילמה כמשקל ותי בהמשך ששם כהן ראה למה שכתוב

קטע מחוקק על-ידי הצנזורה אני לא אומר שהצנזורה היא מאה אחוז.

● היתה אי-פעם הצעת-חוק לביטול הצנזורה הצבאית?

לא שמעתי, אבל היו נסיונות לחוקק חוק צנזורה ישראלי, אנהנו עובדים עד היום לפי תקנות הגנה לשעת-חירום 1945. זה המישפט שהיה קיים בארץ לפני קום המדינה. בתחילת שנות ה-50 היו נסיונות לחוקק חוק, אבל זה לא הגיע לידי חוק.

● אם עובדים לפי תקנות לשעת-חירום, יש כל הזמן הרגשה שזה עניין זמני?

אני לא יודע. בשנים האחרונות היו שני

זו שאלה כללית מדי, טוב יותר לשאול מהו צנזורה בישראל.

● היא שונה מצנזורה במקומות אחרים, שבהם היא קיימת?

היא משהו מיוחד. בדרך-כלל צנזורה ודמוקרטיה לא הולכות ביחד, פה, למרות הכל, זה נסיונות של ח"כ מרכזי וירשובסקי להגיש הצעת-חוק לחוק צנזורה ישראלי, וזה לא הגיע לידי מימוש.

● ומה ההיסטוריה של התקנות?

כשהיה המנדט הבריטי, היו כאן עיתונים עבריים ולהם היתה מטרה לייצג את היישוב היהודי בארץ ולסייע למוסדות היהודיים במי אבקם להקמת מדינה. העיתונות העברית אז עבדה, לכן, נגד הצנזורה הבריטי, וזה לגיטימי. אז היתה קיימת ועדת-התגובה של העורכים.

● כמו היום?

היום זו ועדת-העורכים של העיתונים היומיים העבריים במדינת-ישראל. כשהמדינה קמה היתה פניה של ועדת-החוק ביחד, בגלל העובדה שיש הבנה והסכמה שצריך צנזורה.

● יש מי שמפקפק בצורך הזה?

אני מניח שכן. בדמוקרטיה קובע החוק.

העורכים לראשה-המשלה ושר-הביטחון דאן, דויד בן-גוריון, שבה נאמר שישראל היא עדיין מדינה במלחמה, וזקוקה לצנזורה ביטחונית. העורכים הודיעו שהם מסכימים לה, אבל אמרים שסמכויות הצנזורה בהתאם לחוק רחבות יותר ממה שצריך, לדעתם, במדינה דמוקרטית. התר צאה מהפניה היתה הסכם בין ועדת-העורכים של העיתונים היומיים העבריים לבין הרמטכ"ל, כמייצג המשלה. כאותו הסכם נקבעו כללי הצנזורה.

ההסכם הראשון נחתם ב-1949, השני ב-1951 והשלישי ב-1966, וזהו גם ההסכם האחרון שלפיו עובדים עד היום.

● מה מודות ההסכם, ומדוע לא נחתם הסכם חדש מאז?

משמעות של הסכם נוסף תהיה שאין עוד צנזורה.

● מדוע?

כי כל אחד משלושת ההסכמים עושה מיספר צעדים לקראת העיתונות וההגבלת סמכות הצנזורה לפי התקנות.

ההסכם שנחתם בין עורכי העיתונים היומיים העבריים לבין המשלה קובע, בין השאר:

- (1) מטרת הצנזורה היא למנוע פירסום מידע ביטחוני, העלול להועיל לאוייב או להזיק להגנת המדינה.
- (2) אין הצנזורה חלה על עניינים פוליטיים או על דיעות, פרשנות, הערכות, או כל עניין שהוא, אלא אם כן יש בהם, או ניתן להסיק מהם, מידע ביטחוני.
- (3) הצנזורה מבוססת על שיתוף-פעולה בין מוסדות הצבא והעיתונות להשגת המטרה בסעיף 1.
- (4) יש רשימת נושאים הטעונים צנזורה, והיא מודיעה עליהם לעיתונות מראש.

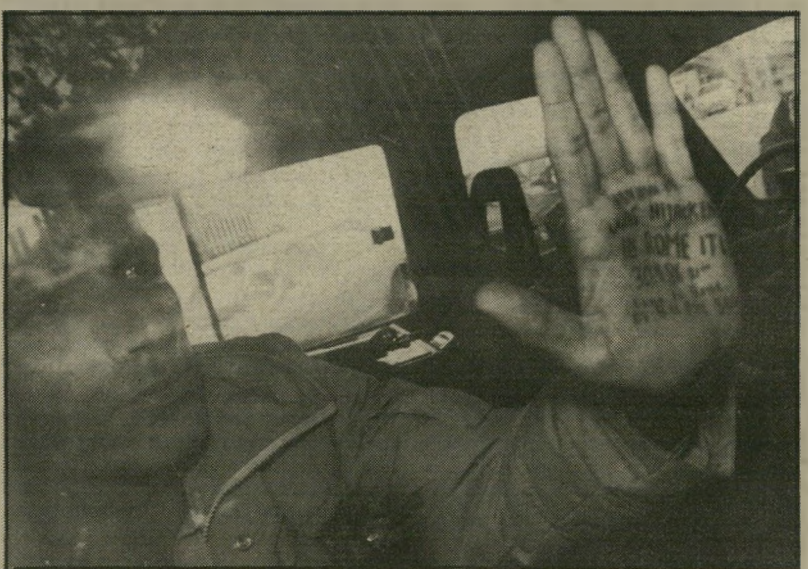
● מה עם העיתונים הלא-עבריים?

החובה שלהם כלפי הצנזורה היא בהתאם לחוק, וסמכויות הצנזורה כלפיהם הן לפי החוק, ואמות-המידה שלפיהן נוגהת הצנזורה כלפיהם היא לפי ההסכם.

● אתה מתייחס גם לעיתונות היוצא-איש לאור בירושלים המזרחית?

כמיהה רבה זה חל גם על עיתונים בירושלים. את מה שיכול לקרוא מודיעין האוייב בהארץ, במעריב, בדיעות וכו', מותר לו לקרוא גם באל-פבר, ומה שנכתב בעיתונים יומיים, מותר לקרוא גם בהעולם הזה.

הצנזורה אינה עובדת נגד קוראי העיתונים, או הכתבים, או העורכים של עיתון זה או אחר.

ומתפרצות ומגיעות לידעת הציבור, וזה לא אומר שאין יעילות.

● אתה לא מזהיש כאילו אתה עומד מול ספר פתוח, ויש בו יותר מדי חורים? שאתה עובד בגוף בלתי-יעיל?

זה לא מגוחך? עבודות מסוג זה הן לפעמים גם בלתי-יעילות, אבל מתגברים על דברים כאלה.

● אתה לא מתעלם ממה שקורה?

אני לא מתעלם ולא אמרתי שלא יהיו חריגים, אבל כתוצאה מהעובדה שהיו באחרונה מיספר נושאים צמודים נראה כאילו הכל התמוטט, וזה לא נכון.

● אתם עושים ריאורגניזציה בצנזורה רה בעיקבות החריגים האחרונים?

כתבי-החזן צריכים לעשות ריאורגניזציה, שישמחו לעבור.

● בצורה עקיפה וישירה?

אני מתכוון שימשיכו לעבוד בישראל באורח חופשי, כמו שאמרתם קודם.

● איך תוכל לעקוב אחרי כתב של גארדיאן שיעביר חומר לטיימס או להיסף?

שמעתי את השאלה.

היד של וענונו

בשבוע שעבר, בעיקבות מיקרה-היד של מרכזי וענונו, הגיעו היחסים בין הצנזורה הצבאית לבין העיתונות לשיא. דברים שהיו עד כה בפרופיל נמוך מתחת לפני השטח צצו ועלו למעלה.

הטקסט שכתב וענונו על כך ידו, ושאותו רצה להראות לעיתונאים, ובעזרתם לעולם כולו, נפסל לפירסום על-ידי הצנזורה. לא עברו 24 שעות, והטקסט במלואו פורסם באנגליה. לכל היה ברור שזה עניין של זמן בלבד עד שהדברים יפורסמו בחו"ל ויגיעו לארץ בחזרה. רק כך אפשר היה לפרסם בשבועות האחרונים חומר הקשור בפרשות הגרולות, כך היה גם הפעם.

הצנזורה הגיש תלונה למישטרה נגד כתב איוונינג סטאנדארד, שבעיתונו פורסמה הי ידיעה. המישטרה פתחה בחקירה. העונש הצפוי לכתב הוא החל כאוהרה ועד גירוש מן הארץ.

תחילוף יצחק שני, הצנזורה הצבאי עצמו, אינו רואה כל גיחוך בדרך העקלקלה שבה מגיעות הידיעות מן הארץ, דרך עיתונות-חזרה בעיתונות הישראלית.

הכתב מבחיני קשר לעבירה וטוען שהיא חזרה על-ידי העורכים בלונדון לפי מידע שהגיע אליהם ממקורות אחרים, כפעם הבאה יעשו העיתונאים עקיפה יותר מתוחכמת, וכתב שירצה להעביר חומר שלא דרך הצנזורה ימסור אותו לעיתון אחר, וכך לא ישיא אחריו עקבות. תא"ל שני אולי מוטרי, אך אינו רואה צורך לבחון מחדש את עצם קיומה של הצנזורה.

● מה אתם עומדים לעשות נגד הכתב?

החלטתי לפנות למישטרה ולבקש שיפתחו

● נפתחה חקירה?

עד מה שאני יודע מקריאה בעיתונים, נפתחה חקירה מישטרית.

● מה זאת אומרת, שאתה יודע מקריאה בעיתונים? לא גבו ממך עדות?

אין תשובה.

● אתה הישב שיגרשו אותך?

כל מה שאני עשיתי היה להגיש תלונה למישטרה. מעבר לזה, הדברים אינם בסמכותי.